

BALTUKĖ IR TVASKUTIS

Pasaka

*Skiriu sūnui Jeronimui ir jo
mylimiausiam katinui Herkului*

Daiva Tamošaitytė

Autorės žodis

Mieli vaikai, nè kiek neabejoju, kad jūs mylite kates ir mėgstate žiūrėti į žvaigždėtą dangų. O kačių akys juk primena žvaigždes, ar ne tiesa? Be to, katės tokios švelnios ir neatspėjamos. Tik susidraugavęs su kate imi suvokti, kas yra tikras orumas, savigarba ir laisvė. Viena katė man teikėsi šį tą papasakoti iš savo gyvenimo, ir aš didžiai nustebau, kai ji prisipažino, jog labiausiai kates varginąs rūpestis – nuolat stebėti, kaip žmonės viską savinasi: ne tik daiktus, bet ir gyvas būtybes. Ji mano, jog niekas niekam negali priklausyti – nei mes kam nors, nei kas nors mums. Tačiau mes galime padėti vieni kitiems, skleisdami meilę, džiugesį ir gerumą, tarsi žvaigždės - šviesą. Ši pasaka – kaip tik apie tai.

BALTUKĖ IR TVASKUTIS

...Seniai seniai, gal dutūkstantaisiais metais po Didžiojo Murklio gimimo, tolimoje šalyje, Miauklalija vadinamoje, tyvuliavo Pelyčios ežeras, mišku gražiai apaugęs. Paežerėje smaksojo maža trobelė, o joje gyveno darni kačių šeimynėlė: mama Katė, tėtė Katinas ir jų mylima dukrelė Baltukė. Toji mažėlė buvo didelė svajotoja. Ramiais tykiais vasaros vakarais, tik saulutei nusileidus, ji mėgdavo užsilipti ant netoliese stūksančios kalvos ir spoksoti į nurimusį vandenį arba dangų, kuriame viena po kitos žiebėsi žvaigždės. Baltukė mėgdavo spėlioti, kas gilioj sietuvoj gyvena – gal ne tik žuvų, bet ir vandens kačių ten esama? O kai

jau visai sutemdavo ir patekėdavo mėnulis, ji grožėdavosi žvaigždžių plevėnimu ir svajodavo apie tolimas keliones.

Ir štai vieną vakarą katytė vėl patraukė kalvon. Švietė jaunatis, pievoje tvyrojo ką tik nupjautos žolės kvapas ir linksmi svirpė cikados – Baltukei net pasirodė, jog visu pustoniui aukščiau, nei visados. Keistai atrodė mažas padaras, tiksliau pasakius, tamsi figūrėlė, dunksanti giedro dangaus fone ir metanti nutįsusį šešėlį ant banguojančių viksvų. Tačiau Baltukei tas buvo nė motais. Šiandien – jos gimtadienio išvakarės, ir ji buvo labiau susimąsčiusi, nei paprastai. „Ak“, galvojo katytė, „kad aš galėčiau gauti dovanų vieną vienintelę žvaigždę! Laikyčiau ją namie, nakčiai guldyčiau su savim į patalą, o dieną ji spindėtų sau, linksmindama mane!“ Baltukė atsuko drėgną nosį prieš vėją ir ėmė uosti, tačiau neužuodusi nieko žvaigždiško, liovėsi. Tiesą sakant, ji visai buvo benukabinanti nosį, tik staiga visai prie ausies suskambo balsas:

– Kas nutiko, kad taip sielvartauji?

Rainė – Baltukei ypač patikdavo, jeigu į ją kas nors taip kreipdavosi, mat ji didžiavosi savo rainu kailiuku, kuris pasak jos gausių giminaičių buvo svariausias didžiūniškos kilmės įrodymas, nes tikrosios senovės miškų valdovės buvusios dryžos – taigi, rainė apsidairė ir išvydo auksinį pusmėnulį, besileidžiantį iš dangaus kalvon. Dar akimirka – ir jis jau stovėjo šalia, šypsodamas visa burna.

– Didžiai gerbiamas mėnuli, – tarė Baltukė, – rytoj mano gimtadienis. Aš nieko taip nenorėčiau, kaip tik gauti dovanų nors mažytėlaitę žvaigždę! Parsineščiau ją namo, sūpuočiau ir dainuočiau lopšinę vakarais, ir ji turbūt spindėtų dar labiau nei ten, aukštai.

– Kodėl? – paklausė pusmėnulis, vardu Priešpilnis, ką tik pakeitęs dangaus skliaute savo jaunylę seserį Jaunatį. Jam buvo nuobodu eiti nakties sargybą, tad ir nusileido su kuo nors pasišnekučiuoti.

– Todėl, kad aš ja labai rūpinčiausi, ir ji būtų laimingiausia žvaigždė pasaulyje!

– Puiku! – suplojo Priešpilis delnais. Mat tarp žmonių ir žvaigždžių nuo seno galioja tam tikros nerašytos taisyklės. Pavyzdžiui, garbaus amžiaus šviesuliai sprendžia, kuris vaikas po kuria iš jų turi gimti. Retkarčiais tenka rimtai paplušėti, kad kūdikėlis gimtų po laiminga žvaigžde! Tačiau kad joms kas atsilygintų tuo pačiu – tai buvo taip reta, kaip saulė - lyjant. Todėl Priešpilis ir tarė:

– Seniai girdėjau tokį norą... Išsirink, kurios pageidauji.

– Štai tą! – sušuko Baltukė, rodydama letenėlę jai patikusią žvaigždę. – Ji ypač skaisčiai žėri!

Priešpilis staiga surimtėjo ir pasikrapštė plikę, pažėrdamas auksinių žiežirbų lietu.

– Hmm, – neryžtingai numykė jis, – juk tai mūsų skliauto pažiba, vardu Tvaskutis. Na, bet ką darysi: kad pažadėjau, reikia žodį tesėti... Rytoj tu jį gausi dovanų, o dabar eik miegoti, - baigė mėnuo ir, atsispyręs nuo kalvelės, ėmė leistis ant balto debesies, lyg ant kokio laivo. Jis jau ir taip vėlavo atlikti kitų kalvų ir klonių apžiūrą.

Netikėdama savo laime Baltukė parkiceno namo. Papasakojo viską namiškiams, taip pat ir tai, ką jai pažadėjo linksmasis Priešpilis.

– Na jau, tu vis ką nors išsigalvoji, – švelniai subarė dukrelę mama, guldysdama ją miegoti. – Geriau jau būtum paprašius poros riebių pelių šventiniam stalui!

Ir tėtė pritariamai sumurkė, braukdamas letena per žilą ūsą:

– Beje, man regis, tas mėnulis niekus tauzija! Juk tosios, kaip jos ten... žvaigždės, – jos taip toli!

– Ak! – tepasakė mažoji, nes ji šventai tikėjo mėnulio pažadu. „Kad tik greičiau ateitų rytas!“, pridūrė sau mintyse, mesdama paskutinį žvilgsnį pro langą. Kambarį tvyrojo paslaptina nuotaika, nelyginant

Kūčių naktį, o už stiklo it kalėdiniame atviruke jai grakščiai lenkėsi pušys ir eglės, viršūnės šventiškai pasipuošusios žvaigždžių karūnomis – galėjai pamanyti, kad atėjo žiema.

Tačiau vos tik Baltukė spėjo sudėti bluostą, kaip pasijuto bestovinti ant puraus debesio, kuris nešė ją vis aukštyn ir aukštyn į žvaigždėtą dangų. „Oi, kaip puiku!“, pamanė ji. „Štai ir pildosi mano noras. Dabar aš galėsiu pabuvoti ten, kur mano žvaigždė išaugo ir ėjo į mokyklą!“ Ir džiugus jos juokas nuaidėjo padangėmis.

O tuo metu Tvaskutis, liūdnas ir susigūžęs, spingsojo ant tvoros žvaigždžių mokykloje. Neseniai baigėsi kūno kultūros pamoka, paskutinė pamoka šiandien, o žvaigždė Krepšinio Treneris nežinojo, kaip paguosti savo mylimiausią mokinį. Šit jis eitų, veikiau, skrietų džiugiai namo. Bet ne! Kažkokia keista būtybė iš planetos, kuri vadinasi Žemė, užsigėidė Tvaskučio gimimo dienai. Jis ką tik sužinojo tą liūdną naujieną – o žvaigždės viską sužino greičiausiai, ypač jei kas nors spėja sugalvoti norą joms krintant. Ir todėl jis sėdi čionai, vos mirgėdamas, ir lieja ašaras.

– Aš tave suprantu, – tarė Krepšinio Treneris. – Tačiau...

– Oi, aš nelaimingas! – nutraukė jį plonytis Tvaskučio balsas. – Nenoriu leisti Žemėn. Aš čia gimiau ir užaugau, čia mano namai ir draugai, kaip galiu visa tai palikti? – Ir vargšelis sukūkčiojo dar garsiau.

Mokytojas visai susikrimto. Jis norėjo Tvaskutį paguosti, kad, girdi, Žemėje esą ne taip jau blogai, kad ten krepšinį taip pat žaidžia ir kad kelionės apskritai išeina į naudą, tačiau mokinys šliurpčiojo bei raudėjo vis garsiau ir garsiau. „Viešpatie!“, susirūpino mokytojas. „O jei kas nors išgirs... Ką gali pagalvoti Saulės vaikų teisių komisija? Dar pamans, kad mūsų sistemoje skriaudžiami vaikai ir ištrems mane į kitas, svetimas ir atšiaurias galaktikas.“ Vien pagalvojus apie savo nepriekaištingą pastarųjų kelių šviesmečių tarnybinę reputaciją, kuri gali

pakibti ant plauko, Krepšinio Treneriui ant galvos surizgo visi spinduliai. Tačiau tą akimirką Tvaskučiu nelauktai į galvą šovė išganinga mintis:

– Bet kuriuo atveju, – tarė jis krištoliniu balsu, – jeigu aš pasislėpsiu, niekas manęs nesuras.

Žvaigždė viltingai apsidairė, bet nieko tinkamo, išskyrus išspaustą dantų tūbelę, nepamatė. Tačiau gaišti nebuvo galima nė minutės, ir Tvaskutis šmurkštelėjo į ją.

– Tik niekam nesakyk, kur aš esu! – dar ištarė, prieš užtrenkdamas tūbelės duris.

– Pamėginsiu, – netvirtai pažadėjo Krepšinio Treneris ir nuskubėjo į kitą žvaigždžių mokyklos klasę. Visa laimė, kad tuo metu įsižiebė Šiaurės pašvaistė ir atitraukė jį nuo nesmagių minčių.

O tuo metu katytė kaip tik priėjo žvaigždžių miestą, kur gyveno Tvaskutis. Ji ėjo ir ėjo žėrinčiomis Žvaigždyno gatvėmis ir vis negalėjo atsistebėti – taip čia viskas buvo gražu ir spindėjo švara. Netrukus ji išvydo antrąją Mėnulio pusę. Ji neatrodė nei baugi, nei netikusi, tik čia Baltukei paaiškėjo daugelis paslaptinių dalykų, kurie iš tiesų visai nebuvo nei paslaptingi, nei šiurpūs, o veikiau linksmi ir juokingi – žinoma, tik nupasakoti jų neįmanoma, ypač žmonėms, kurie linkę jais netikėti. Trumpam stabtelėjo ties spalvingu plakatu, kviečiančiu į atrakcionų parką. Jame buvo pavaizduotas Saturnas, o ant jo lankų kaip karuselėje krykštaudami ir apsvaigę nuo greičio bei smagumo sukosi nenusakomo amžiaus dėdės ir tetos. „Ir nenuostabu“, pamanė sau rainė, „žvaigždžių amžių nuspėti visada yra nelengvas daiktas“. Po to Baltukė kitame gatvės gale pamatė užrašą: „Dangaus kūnų priežiūros ir sveikatingumo salonas“, o visai šalia išvydo didelę mokyklą. Jos pažįstamo Priešpilnio sesuo Delčia kaip tik skaičiavo mokinius po pamokų, kartais subardama išdykusias kometas, žaidžiančias savo uodegomis tarsi kokios voverės.

– Trūksta Tvaskučio, – tarė ji susirūpinusi.

O čia ir jos brolis beateinas.

– Argi negirdėjai, kad Baltukė, maža miela katytė, panoro Tvaskučio dovanų gimimo dienai? – paklausė Priešpilis.

– Dovanų?

– Gimimo dienai?!

Sujudo žvaigždės, klausinėdamos viena kitą.

– Taip! – užrietė Priešpilis nosį. – Ir aš pažadėjau jos norą išpildyti!

Priešpilis buvo pats vėjavaikiškiausias iš visų Pilnaties vaikų.

– Ak, tuomet reikia Tvaskutį surasti ir atiduoti, kitaip bus nei šis, nei tas, - susirūpino Delčia, kuri buvo pati pareigingiausia.

– Taip, taip, kuo greičiau suraskite jį! – nebeištvėrė Baltukė, iki šiol niekieno nepastebėta klausiusi pokalbio, ir pajuto, kaip smarkiai plakanti širdelė iš susijaudinimo šoktelėjo aukštyn.

– Aha, štai ir ji, – pasakė linksmasis pusbėnulis. – Ar tu tebenori žvaigždės? O gal tau geriau tiktų Andromedos ūkas? Tik įsivaizduok: jei įgris bendrauti su koku įkyruoliu, apsisiausi ūku, ir visi manys, kad tu debesėlis. Nereikės nė nematomos kepuraitės.

Kaipgi Baltukė galėjo atsisakyti tokios dovanos? Juk turėti žvaigždėlę buvo didžiausia jos svajonė!

– Ji bus laiminga,-- paaiškino katė. – Aš ją prižiūrėsiu, rengsiu ir maitinsiu, atėjus nakčiai guldysiu į savo lovą, o ji man atsilygindama tviskės švytės!

Tarp žvaigždžių kilo trumpas ginčas, kurį nutraukė muzikos mokytojo Asteroido argumentas, jog, esą, reikia surasti pažadėtąją žvaigždę ir pasiklausti, ką ji pati mananti. Tik vienas Krepšinio Treneris tylėjo, nes nebuvo tikras, kad Tvaskutis labai apsidžiaugs.

O jį aptikti buvo visai paprasta: spinduliuojanti dantų pastos tūbelė – keistenybė, neįprasta net Žvaigždyne. Ištrauktas į dienos šviesą jis iš karto ir nepastebėjo Baltukės, kurią gožė žvaigždžių žėresys.

– Ar tu nori keliauti į Žemę? – ėmė klausinėti žvaigždės viena per kitą.

– Ak, – liūdnai atsakė Tvaskutis, – man širdis plyšta iš skausmo, kai pagalvoju, kad reikės skirtis su jumis, su namais ir Paukščių Taku, kuriame būdavo taip smagu siausti ir žaisti slėpynių!

Ūmai jis pastebėjo katytę. O toji akių negalėjo atplėšti nuo įstabiosios žvaigždės – mat įsivaizdavo ją visai kitaip! Baltukė pajuto, kaip Tvaskučio artumas ir vėsi šviesa ją visą tarytum pieno dubenėlį pripildo ypatingo balto lengvumo ir nenusakomos palaimos.

– Brangusis Tvaskuti, – tarė ji karštai, – aš tau būsiu kaip mama! Tau mano namuose bus gera! Nors...

Baltukė susimąstė. „O kas būtų, jeigu man reikėtų visam laikui atsisveikinti su tėvais, draugais, ežeru ir puikiaja kalva?“ Ir kažkoks graudus ilgesys kaip strėlė smigo jai į širdį. Ji nuleido papurusią uodegėlę ir gailiai sumurkė. Visi nuščiuovo, ir įsiviešpatavo ilga tyla. Tik staiga... Žybt! Vieną mirksnį jos žalios akys susidūrė su žydromis Tvaskučio akimis. Jos juokėsi! Kaip įbestas sustojo šuoliavęs nenuorama Laikas, ir Erdvė iš netikėtumo liovėsi audusi plačiąją savo skraistę. Pasidingojo jiedviem, jog ši saldi akimirka trunka visą Amžinybę, kuri niekada nesibaigs. Aplink susispietusios žvaigždės, kometos, asteroidai ir net viena kita išdidi planeta, nepajėgusi nugalėti smalsumo ir atkeliavusi iš toliau pasižiūrėti, kas čia vyksta, iš nuostabos kraipė galvas. Visiems buvo aišku, kad reikalai eisis kaip iš pypkės, nes Baltukė suprato Tvaskutį, Tvaskutis – Baltukę, ir apskritai visi suprato vienas kitą!

– Taip, dabar jau žinau, – pagaliau atitokusi prabilo Baltukė, tačiau liūdesio jos balse nebebuvo nė ženklo. – Tau iš tiesų nėra kas

veikti Žemėje, juk tu gimęs Dangui! Be to, – pridūrė ji, – širdžiai atstumai nieko nereiškia, – ir visiškai susidrovėjusi nudelbė akis.

– Ak, tu tokia... nuostabi! – tepasakė Tvaskutis, ir jiedu švelniai apsikabino. Jiems atrodė, kad yra pažįstami nuo pat gimimo. Taip jau būna tikriems draugams.

– Ar nenorėtum čia pasilikti? – paklausė jis.

– Taip, taip, taip, pasilik, – pritariamai sušneko žvaigždės.

– Bet aš nieko nemoku, netgi mirgėti!

Tvaskutis nusijuokė:

– Netiesa! Pažvelk į save!

Baltukė žvilgtelėjo į savo letenas, uodegą, trumpą sijonėlį ir negalėjo patikėti savo akimis – ji visa švytėjo ryškiausiomis vaivorykštės spalvomis. Net ūsai atrodė taip, lyg būtų apšerkšniję arba pasidabruoti – o tai yra visai tas pat. Palyginus su tokia puošmena, rainumas pasirodė besas niekis. Ir ką pasakytų teta Malė, mokanti leisti šveitriausias žiežirbas!

– Ak, – tepasakė Baltukė, o jos širdis spurdėjo iš džiaugsmo. – Kaip čia atsitiko? Aš laiminga! Aš...

– Todėl, kad tu esi geros širdies, – tarė susigraudinusi Delčia ir nusišnypstė į žvaigždėtą nosinę.

Kad ir kaip smagu buvo Baltukei su naujaisiais draugais, ji turėjo grįžti namo, nes rytas jau aušo, o šiandien buvo jos gimtadienis, ir tolimoje Miauklalijoje, prie Pelyčios ežero, mažoje jaukioje troboje jos laukė mylimi tėvai, seneliai, draugai ir didžiulis tortas su trimis žvakelėmis.

– Sudie, – tarė Baltukė.

– Laimingos kelionės, mano bičiule, – pasakė Tvaskutis. Jam iš tiesų buvo gaila skirtis su ja. – Žinai ką? Nuo šiol aš spindėsiu tau nuo dangaus skliauto. Supranti, tik tau. Giedrais tykiais vakarais tu išeisi laukan pakvėpuoti grynu oru, o aš visuomet būsiu rytinėje Paukščių tako pusėje. Retkarčiais paskambinsiu tau kanklėmis. Jei sumanysi surengti kažkurių koncertą, sukursiu tau tokią muziką, kad ji patiktų net žmonėms. Ar ne puiku?

– Žinoma! – atsakė katytė. – O aš niekuomet neisiu miegoti, nepalinkėjus tau labos nakties!

...Gimtadienio vakarą Baltukė vėl tupėjo ant kalvos. Svaigiai kvėpėjo alyvos, ir sraigės dainavo meilės dainas. Aukštai aukštai danguje, į kairę nuo kalvelės, viena žvaigždė pleveno itin skaisčiai. Ir niekas, išskyrus Baltukę, nežinojo, kad ji yra geriausias jos draugas. Ir niekas, be dangaus gyventojų, nematė, kad pievoje kažin kas švelniai švyti – tarsi milžiniškas jonvabalis ar paparčio žiedas. Rainė pasistiebė ir pamojavo žvaigždei. Ir žvaigždė sumirgėjo dar labiau, ir Baltukei pasirodė, kad sidabrinis juokas nuskambėjo per visą dangų ir pasiekė žemę. Ir ji pamanė, kad niekada gyvenime dar nebuvo girdėjusi gražesnės muzikos.

Vilnius, 2001 metų gruodis